יהושע "שועיק" בר לב[1] מספר על הפלגת העולים הראשונה של האוניה 'דרומית' (קפאלוס) מיוגוסלביה

ההפלגה היתה הפלגת חיי. שלשה המה נפלאו ממני; דרך נחש עלי צור ודרך נשר בשמים איני יודע; דרך גבר בעלמה אני עוד לומד ואין בטחון כי אדע אי פעם; דרך אוניה בלב ים למדתי עכשיו בדרך הקשה. את האוניה 'קפאלוס' (KEFALOS) - 'דרומית' הכרתי כאשר חזרה מהפלגתה השניה. ההפלגה הראשונה היתה מדרום אמריקה עם תותחים *[ממקסיקו, בתפקיד אוניית נשק עם מטען אמל"ח מגוון, כולל תותחים]*, מכאן שמה 'דרומית'. האוניה היתה בבעלות פרטית של הרב-חובל שהיה מבריח מקצועי. אין בזה שום פגם, כי מי שמבריח תותחים צריך להעסיק אנשי מקצוע, אבל הוא לא היה נחמד. האיש היה פקעת עצבים, משוגע על כל הראש. לעומת הקפטנים האיטלקים הנחמדים הוא היה מלאך של חבלה. בהפלגה הראשונה הצליח להקפיץ את כל אמריקה לכשנודע דבר המסע, אבל את השליחות שלו מילא. התותחים הגיעו וזה היה כרטיס הביקור שלו כאשר הציעו לו לעבור מהברחת תותחים לאנשים. בפעם הראשונה עם בני אנוש עשה עם פאליק. כשהגיעו ארצה פאליק לא רצה יותר והציעו אותו לי. לא בדיוק, בעצם הציעו אותו לדוד שטרן שהיה עם פאליק וידע דרך רב-חובל בלב ים. דוד אמר תודה אבל לא. דוד הסכים להשאר על הסיפון עם מי שהוא אחר. אני הייתי "מישהו" אחר".

היה זה בדצמבר 48. בדרך לבאקאר *[יוגוסלביה]*, הים היה נחמד. באקאר של אז היתה ביוגוסלביה. היום היא בקרואטיה. נמל קטן אשר הָמָה מאות עובדי כפייה גרמנים שטיטו השאירם ביוגוסלביה, לקורס ארוך בסוציאליזם טיטואי.

בדרך, עוד בבארי, שלח לנו ברפל מברק. ובמברק שאל ברפל אם יש לנו מספיק מזון ודלק ולכמה אנשים. השבנו לו שאוכל יש לנו לאלף וחמש מאות עולים, לעשרה ימים ודלק יש אפילו ליותר.

ברפל שמר סודות. הוא לא סיפר לנו שיתכן ונצטרך לקחת "קצת" יותר עולים. אבל כדי לרמוז לנו שיש סיכוי כזה, שאל אם הנתונים אשר מסרנו נבדקו היטב. ברפל הציע גם שנכנס לבארי אם יש לנו מחסור בדלק או מזון. הקפטן השתולל. מה הוא חושב שאל, אני איני יודע לתדלק ספינה? אם נכנס לבארי, אתם חוזרים ברגל לחיפה. חזרנו ואמרנו לברפל שלא ידאג, הנתונים בדוקים היטב. אנחנו לא ידענו כלום, גם לא את המילכוד שבו היה נתון ברפל.

הגענו לבאקאר. לאוניה הגיע הזקן וכעבור יומיים שייקה דן. בפיו של שייקה שתי בשורות. ראשית, זו ההפלגה האחרונה מיוגוסלביה עם עולים מהבלקן ומי שבא, יפליג ומי שלא יבוא, נישאר. אבל נישאר כמו מסמר בלי ראש.

שנית, שאת החגיגה הזאת צריך לגמור כמו באגדות, ביום הנשף בשעת חצות. אפילו לא דקה אחת יותר. ושתי בשורות כאלו כשהן באות כתאומות סיאם, הן אכן מילכוד שלא ברא השטן.

הפעם אלוהים היה עם הרעים. אנחנו העמסנו את כל מי שהצליח להגיע. דחסנו אנשים נשים וטף כאילו הדרומית היתה בגודל של אוסטרליה. יצאנו בדיוק בזמן, כמו רכבת איטלקית. מכשירי הקשר הבטיחו סערה. אבל כשיצאנו, כבר לא היינו זקוקים לתחזית מזג אויר. נחתה עלינו בורה שהמציא השד. הים האדריטאטי הרים גלים בגובה ההרים. על הסיפון ומתחתיו מטען אנוש כמעט כפליים מהמתוכנן. סיוט אשר נמשך שלושה ימים אל מול הרוח. כמעט מבלי לזוז.

לכשנרגע הים, חזרו חיי האוניה למסלולם. שגרה לא נחמדה של ארוחות תפלות, שינה על דרגשים בבטן אוניה וצפיפות בלתי נסבלת. היינו אמורים לשוט שמונה ימים, הסערה הוסיפה עוד שלושה.

אחרי שישה ימים החלו התלונות. שמענו מנגינות תנכיות. אמנם לא בדיוק "נשוב מצריימה", אבל הרבה ביקורת על טיבו של המזון. וסהדי במרומים עדי, שהם היו צודקים. אבל קצרה היד מלהושיע, מלכתחילה היו הקיטניות והצנימים

[1] . שועיק היה המלווה הראשי בהפלגה.

יסוד הארוחות. לאט לאט גאה המרי, עד שהוכרזה שביתת רעב. היתה זו פעם ראשונה ואחרונה שלא אהבתי אנשים עם תאבון בריא. וזה היה גרוע. רע מאוד.

אתם יודעים שהמזון באוניות היה איום. ביסקוויטים יבשים בטעם המן, מרקים מקטניות וחומרי נפץ אחרים ושימורי בשר שנאספו משדות הקרב של שתי המלחמות. בדרך כלל, כשאלוהים היה עם הטובים, היו כמה ימים להתרגל ואחר כך, או שהגיעו ארצה, או שקופסאות השימורים שמשו כנשק נגד האנגלים. אנחנו לא רק שלא הגענו ארצה, לנו התווספו שלושה ימים. וגם אנגלים כבר לא היו.

העולים הקימו ועד פעולה. גייסנו את מיטב הנימוקים והשביתה פסקה.

אבל בתוך המהומה ניגשו שלושה עולים לקפטן להגיש תלונה. והוא הבטיח להם לפתוח את מחסני המזון של האוניה. כמו שעשה יוסף התנכי למען המצרים. אתם יודעים, שבע שנים טובות שסיבסדו שבע שנים רעות. הצפיות הרקיעו לשחקים, אבל אני ראיתי - ושוב בלי צורך בתחזית מזג אויר - עוד בורה מתנפצת על הסיפונים. הפעם בורה אנושית. עליתי אל הקפטן ושאלתי אם יצא מדעתו. השיב לי שאני איני מבין שבשקר טוב אפשר גם להרגיע סערה. והוא אישית ניסה את זה בסין כשהבריח נשק - למי הוא לא זכר או לא ידע. הסכמתי שבשקר טוב אכן אפשר, אבל אי אפשר בשקר רע. כי אי אפשר לומר שהמחסן פתוח ולהשאירו נעול ואת הסוד הזה יודעת כל ילדה. הזמנתי אותו לפתוח את המחסנים.

כשעזבתי את הגשר חיכה לי בתחתית המדרגות נט הולמן, קצין המכונות והוא בקש ממני לתת לו לטפל בקפטן. הוא הצליח. קשה לדעת מה היה קורה לולא הצליח נט. אבל גם מה שקרה, הספיק לי בהחלט.

היינו בים 11 יום. הגענו ארצה רצוצים. העולים היו הרבה יותר רצוצים. בסך הכל הם ספגו את המכות ולא אנחנו, לימים נודע לי שבין העולים היה צעיר אחד, בן שבע עשרה או משהו כזה. הוא התאקלם בארץ ועיברת את שמו והוא נקרא היום טומי לפיד.

נו אז למה אתם מצפים. לים שקט. לרוח מלטפת... למחילה על אוכל רע - בחייכם.